

KS. DR JAN ADAM KLIMEK
Wydział Teologiczny
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

AUTOREFERAT

Urodziłem się 24 grudnia 1970 roku w Krakowie. W latach 1977–1985 uczęszczałem do Szkoły Podstawowej nr 2 w Mszanie Dolnej. Technikum ogrodnicze przy Zespole Szkół Zawodowych w Mszanie Dolnej ukończyłem w roku 1990 zyskując dyplom technika i świadectwo maturalne. Wyższe Seminarium Duchowne (dalej: WSD) Archidiecezji Krakowskiej ukończyłem ze stopniem magistra teologii i święcenia kapłańskie przyjąłem w roku 1996.

W latach 1996–1999 pracowałem jako wikariusz w Parafii Św. Jana Chrzciciela w Krakowie. Następnie zostałem skierowany na studia licencjacko-doktoranckie oraz do pracy w Fundacji Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie Łagiewnikach. Stopień licencjata teologii uzyskałem 30 grudnia 2000 r. W 1999 roku rozpocząłem również studia podyplomowe na Uniwersytecie Jagiellońskim (Retoryka) i w Szkole Kaznodziejów działającej przy Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Zakończyłem je w roku 2001 (poświadczony osobnym dokumentem).

Przez kolejne cztery lata posługiwałem jako kapelan Sióstr Służebniczek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej i duszpasterz w Ośrodku Duszpasterskim w Sidzinie Górnej (otulina Babiogórskiego Parku Narodowego). Jednocześnie kontynuowałem studia doktoranckie i uczyłem w szkole podstawowej jako katecheta. W 2006 roku uzyskałem stopień nauczyciela mianowanego. Pracę doktorską na Papieskiej Akademii Teologicznej (*Błogosławiony Edmund Bojanowski i jego wizja apostołatu*) obroniłem 7 czerwca 2006 roku. W tym też roku rozpocząłem pracę na naszej uczelni jako asystent w Katedrze Teologii Pastoralnej Szczegółowej, a później jako jej adiunkt od 2008 roku na pełnym etacie. Po reorganizacji od 2015 roku pracuję w Instytucie Teologii Praktycznej, w Katedrze Psychologii Pastoralnej.

Jednocześnie w roku 2008 podjąłem pracę w Szpitalu Specjalistycznym im. dr. J. Babińskiego w Krakowie (obecnie Szpital Kliniczny im. dr. J. Babińskiego w Krakowie) na stanowisku kapelana szpitalnego na ½ etatu, a od 2009 roku na pełnym etacie. Od roku 2008 pełnię również funkcję rektora Rektoratu pw. Matki Bożej Częstochowskiej przy Szpitalu Klinicznym im. dr. J. Babińskiego w Krakowie – Kobierzynie.

Poniżej przedstawię moje osiągnięcia naukowe, ze szczególnym uwzględnieniem głównego osiągnięcia naukowego, a także osiągnięcia popularnonaukowe i działania popularyzujące naukę w następującej kolejności:

- I. Posiadane dyplomy i stopienie naukowe;
- II. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych i dydaktyki;
- III. Wskazane osiągnięcia wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311);
- IV. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych;
- V. Osiągnięcia popularnonaukowe oraz działania popularyzujące naukę.

I. Posiadane dyplomy i stopienie naukowe

1. Dyplom magistra teologii z zakresu teologii pastoralnej po odbyciu studiów na Wydziale Teologicznym Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie (1990-1996) i przedłożonej pracy z zakresu teologii pastoralnej pt.: *Prawne i moralno-pastoralne aspekty kary śmierci* (promotor: ks. prof. dr hab. Jan Wal) uzyskałem 23 lutego 1996 roku (poświadczony osobnym dokumentem).
2. Dyplom i tytuł licencjata teologii po odbyciu studiów na Wydziale Teologicznym Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie uzyskałem 30 grudnia 2000 roku (poświadczony osobnym dokumentem).
3. Świadectwo ukończenia czterosemestralnych studiów podyplomowych na Wydziale Filologicznym (Instytut Polonistyki) Uniwersytetu Jagiellońskiego w zakresie retoryki uzyskałem 9 czerwca 2001 roku (poświadczony osobnym dokumentem).
4. Dyplom doktora nauk teologicznych po odbyciu studiów na Wydziale Teologicznym Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, na podstawie rozprawy: *Błogosławiony Edmund Bojanowski i jego wizja apostołatu*, Wydawnictwo Naukowe PAT, Kraków 2007,

ISBN 978-83-7438-3, ss. 331 (promotor: ks. prof. dr hab. Maciej Ostrowski) uzyskałem 23 czerwca 2006 roku (poświadczone osobnym dokumentem).

5. Zaświadczenie awansu zawodowego nauczyciela (uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego) uzyskałem 17 lipca 2006 roku (poświadczone osobnym dokumentem).

II. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych, dydaktyce i opiece nad studentami

A) Zatrudnienie

Zatrudnienie podstawowe (1/2 etatu):

1. Od 1 października 2006 roku do 18 sierpnia 2008 pracowałem jako asystent w Katedrze Teologii Pastoralnej Szczegółowej Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie.
2. Od 1 października 2008 do 30 września 2009 roku pracowałem jako adiunkt w Katedrze Teologii Pastoralnej Szczegółowej Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie.

Zatrudnienie podstawowe (pełny etat):

3. Od 1 października 2009 roku do chwili obecnej pracuję jako adiunkt w Katedrze Teologii Pastoralnej Szczegółowej, a po reorganizacji w 2015 roku: w Instytucie Teologii Praktycznej, w Katedrze Psychologii Pastoralnej Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie.

Zatrudnienie dodatkowe (1/2 etatu)

4. Od 1 lipca 2008 roku do 31 sierpnia 2008 pracowałem jako kapelan Szpitala Specjalistycznego SPZOZ im. dr. J. Babińskiego w Krakowie (obecnie: Szpital Kliniczny im. dr. J. Babińskiego w Krakowie).

Zatrudnienie dodatkowe (pełny etat)

5. Od 1 września 2008 do chwili obecnej pracuję jako kapelan Szpitala Specjalistycznego SPZOZ im. dr. J. Babińskiego w Krakowie (obecnie: Szpital Kliniczny im. dr. J. Babińskiego w Krakowie).

Od 1 października 2018 roku do 30 czerwca 2019 roku przebywam na płatnym urlopie naukowym udzielonym mi przez Rektora Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (poświadczone osobnym dokumentem).

B) Dydaktyka

W latach od 2006 do 2018 roku prowadziłem następujące zajęcia akademickie:

- Wykład z wprowadzenie do teologii na kierunku Dziennikarstwo i komunikacja społeczna (kurs stacjonarny i niestacjonarny);
- Ćwiczenia z teologii pastoralnej dla kleryków (rok IV i V) WSD Kraków;
- Wykład z teologii pastoralnej dla kleryków (rok V) WSD Kraków;
- Wykład z teologii pastoralnej dla kleryków (rok IV i V) WSDTS (Salezianie) Kraków;
- Wykład z teologii pastoralnej dla świeckich (rok IV i V);
- Wykłady z teologii pastoralnej na Międzywydziałowym Wyższym Instytucie Katechetycznym (MWIK).

Prowadziłem również wykłady monograficzne:

- Apostolat w ujęciu bł. Edmunda Bojanowskiego (2013/2014);
- Rola Kościoła wobec osób chorych psychicznie (2014/2015);
- Kościół wobec wykluczonych (2016/2017).

Prowadziłem też wykłady zlecone:

- Na Uniwersytecie Trzeciego Wieku (UPJPII);
- Na Podyplomowych Studiach Zespołowej Opieki Duszpasterskiej św. Jana Bożego (UPJPII);

Opieka nad studentami

- Od 2015 roku prowadzę opiekę nad programem wizyt studentów UPJPII: kleryków WSD Kraków, WSD TS (Salezianie) Kraków, WSD MS (Misjonarze Saletyni) Kraków oraz Seminarium 35 plus w Szpitalu Klinicznym im. dr. J. Babińskiego w Krakowie w ramach projektu: Dni Otwarte Kobierzyna.
- Prowadzę opiekę nad studentami UPJPII: klerykami WSD MS (Misjonarze Saletyni) podejmującymi całoroczne praktyki duszpasterskie w Szpitalu Klinicznym im. dr. J. Babińskiego w Krakowie (od 2017 roku).
- Prowadziłem opiekę nad studentami Uniwersytetu Jagiellońskiego (Wydział Historyczny) Etnologia w ramach badań naukowych: Pozycja i rola kapelana w szpitalu psychiatrycznym (2013/2014).

III. Wskazane osiągnięcia wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.)

Ważną cechą mojego dorobku naukowego i osiągnięć ostatnich lat jest interdyscyplinarność (teologia, psychologia, psychiatria), umiejętność i konieczność pracy zespołowej (zespoły terapeutyczne oddziałów szpitala, Zespół Wsparcia Duchowego, Interdyscyplinarne Centrum Terapii Zajęciowej dla Pacjentów) oraz praktyczny (duszpasterski) ich wymiar. Dwa lata po uzyskaniu tytułu doktora nauk teologicznych i jednocześnie rozpoczęcia pracy na uczelni (2006), objąłem również funkcję kapelana szpitala psychiatrycznego w Krakowie i duszpasterza lokalnego środowiska (rektor Rektoratu pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Krakowie – Kobierzynie).

Ten podwójny wymiar pełnoetatowego zatrudnienia postrzegam jako fundamentalny w procesie dojrzewania do samodzielności naukowej. Mój dorobek naukowy, ze względu na pracę na dwóch różnych etatach i w dwóch różnych środowiskach: uczelnia i szpital psychiatryczny, koncentruje się wokół złożonego (wielowymiarowego) i wieloetapowego problemu stygmatyzacji osób chorych i cierpiących psychicznie. Zbierając przez jedenaście lat praktyczne doświadczenia w posłudze kapelana szpitala psychiatrycznego oraz studiując dostępną na ten temat literaturę naukową różnych specjalizacji doszedłem do przekonania, że szczególnym zadaniem Kościoła jako instytucji (wymiar globalny) i jako wspólnoty (wymiar lokalny) jest przeciwdziałanie temu procesowi.

Nową inspiracją i umocnieniem w tym przekonaniu stał się pontyfikat papieża Franciszka z jego czytelnymi dla mnie pastoralnymi dominantami:

1. Odnaleźć wykluczonych;
2. Okazać czułość samego Boga w relacjach pastoralnych (*tenerezza di Dio*);
3. Chronić, poprzez rozwój ekologii integralnej, środowisko naturalne (troska o wspólny dom).

Stąd moim głównym osiągnięciem i centralnym problemem badawczym stała się: **Destygmatyzacja osób cierpiących psychicznie jako pastoralne zadanie Kościoła.**

Tak nazwany problem badawczy postrzegam w podwójnym, nierozłącznym wymiarze:

- pogłębionej, interdyscyplinarnej refleksji nad zjawiskiem stygmatyzacji osób chorych psychicznie (wymiar teoretyczny);
- oraz zaprojektowanej i podjętej aktywności (z etapami ewaluacji) przeciwdziałającej temu procesowi (wymiar praktyczny).

Te dwa wymiary zespolone ze sobą i wynikające z nich ostatecznie działanie, składają się w moim przekonaniu na destygmatyzację w obszarze aktualnej *kościelnej praxis*. Prace teoretyczne dotyczące stygmatyzacji i destygmatyzacji chorych psychicznie: monografia habilitacyjna (1), praca z moim współautorstwem (1), dzieła pod redakcją (3), artykuły (9) i referaty (8) łączę z szerokim wachlarzem działań praktycznych, przede wszystkim z powołaniem do istnienia Zespołu Wsparcia Duchowego w ramach intensyfikacji opieki duszpasterskiej nad pacjentami szpitala psychiatrycznego (opracowanie wraz z grupą osób pracujących w szpitalu projektu (2014) i jego realizacja (2015) – wdrożenie i funkcjonowanie, superwizje); wszystkie aktywności wynikające z uniwersalnej i elastycznej umowy o współpracy pomiędzy uczelnią a szpitalem (od 2013), której byłem inicjatorem, pomysłodawcą i uczestnikiem (praktyki duszpasterskie kleryków, opieka nad studentami, Dni otwarte Kobierzyna, Piknik Rodzinny w Kobierzynie); wspólne z UPJPII, Ignatianum, CM UJ i Szpitalem Klinicznym im. dr. J. Babińskiego w Krakowie sympozja naukowe w 2017 i 2018 Psychiatria i Duchowość w czasie których przygotowałem i prowadziłem warsztaty naukowe.

Do aktywności praktycznych wynikających z badań naukowych włączam też moje działania podejmowane *na zewnątrz* w ramach destygmatyzacji szpitali psychiatrycznych i ich pacjentów: wykłady monograficzne z wizytą studentów UPJPII w szpitalu kobierzyńskim wraz ze spotkaniami z personelem i pacjentami; międzynarodowa współpraca w ramach grup roboczych (Holandia, Ukraina) i wykłady w ramach Erasmusa (Słowacja); cykle rekolekcji parafialnych (Polska, Austria); osobiste spotkania ze studentami UPJPII (Wydział Teologiczny, Uniwersytet Trzeciego Wieku, Podyplomowe Studia Zespołowej Opieki Duszpasterskiej św. Jana Bożego) i innymi osobami cierpiącymi psychicznie (promocja higieny zdrowia psychicznego, promocja leczenia psychiatrycznego i destygmatyzacja chorych psychicznie).

Każda osoba (również kapelan), która zajmuje się opieką nad chorymi psychicznie sama przeżywa stygmatyzację poprzez doświadczenie piętna udzielonego (*courtesy stigma*). Proces ten może w konsekwencji prowadzić do wycofania się tej osoby z życia społecznego i hermetyzacji całego środowiska (personelu i instytucji szpitala psychiatrycznego). W przeszłości zjawisko to nasilone było również samą lokalizacją (poza miastami) szpitali psychiatrycznych i ich zamknięciem (opresyjnością).

Dlatego też z jednej strony świadomie, ale również naturalnie i intuicyjnie, jako przeciwdziałanie stygmatyzacji, starałem się zaprosić do wielowymiarowej i interdyscyplinarnej refleksji nad opieką duszpasterską wobec osób cierpiących psychicznie możliwie szerokie środowisko osób spoza instytucji szpitala. To właśnie, paradoksalnie, uważam za ważne moje osiągnięcie. Udało mi się zaprosić do pogłębionej refleksji

nad stygmatyzacją osób chorych i cierpiących psychicznie wielu ludzi różnych specjalizacji i dyscyplin od filozofii począwszy (filozofia, specjalizacje teologiczne, nauki medyczne różnych specjalizacji, lekarzy klinicznych psychiatrów, psychologów, psychoterapeutów, pracowników socjalnych, arteterapeutów, hortiterapeutów, pracowników administracji, doktorantów różnych kierunków naukowych). Znakiem tej mojej aktywności naukowej są trzy obszerne (objętościowo i wieloaspektowo) pozycje:

- *Odnaleźć wykluczonych. Wsparcie terapeutyczno-duszpasterskie pacjentów Szpitala Specjalistycznego im. dr. Józefa Babińskiego w Krakowie. Wybrane aspekty* (2014);
- *Środowisko a zdrowie psychiczne człowieka* (2015);
- *Wspomóc uzależnionych od alkoholu. Refleksja psychologiczno-pastoralna* (2017).

Te prace pisane pod redakcją zbierają doświadczenie i wiedzę osób różnych specjalizacji naukowych i artystycznych. W całościowym zestawieniu ukazują problem stygmatyzacji chorych psychicznie w głębszym jeszcze wymiarze. W rezultacie spotkań i prac nad publikacjami zrodziła się w środowisku szpitalnym idea cyklicznych sympozjów konsolidujących różne środowiska naukowe (UPJPII, CM UJ, Ignatianum, Szpital Kliniczny im. J. Babińskiego w Krakowie). Do tej pory odbyły się dwa (w 2017 i 2018) pod hasłem: *Psychiatria i Duchowość*. W obu, oprócz spotkań przygotowujących i zadań organizacyjnych, prowadziłem warsztaty:

1. *Znaczenie Zespołu Wsparcia Duchowego w terapii pacjentów z zaburzeniami psychicznymi* (2017)
2. *oraz Rola pracy duszpasterskiej w terapii pacjentów hospitalizowanych w oddziale psychiatrycznym* (2018).

Dopełnieniem tych działań jest monografia habilitacyjna: Ks. Jan Klimek, *Duszpasterstwo w kobierzyńskiej kapelanii na przestrzeni wieku*, Kraków 2019, ISBN: 978-83-946292-5-0. Pozycja ta jest tematycznie częścią większego dzieła, które zbiera świadectwa wielu nieżyjących już osób o sytuacji pacjentów i personelu szpitala psychiatrycznego w Kobierzynie oraz działalności duszpasterskiej przy jego kapelanii.

Zarówno monografia habilitacyjna jak i praca pod moją redakcją ze współautorstwem: Jan Klimek, Elżbiera Galus, *Kobierzyn wczoraj i dziś*, Kraków 2018, ISBN: 978-83-946292-6-7 oprócz wartości historycznej (utrwalenie wspomnień i dokumentacja faktów) również wartość destygmatyzacyjną. Obie pozycje inspirując się sukcesem komercyjnym książki

Można oszaleć Krystyny Rożnowskiej, napisanej na stulecie szpitala kobierzyńskiego (współpracowałem z Autorką w tworzeniu rozdziału o kapelanie i kaplicy szpitalnej) wykorzystując różnorodny i barwny język wspomnień, zachowują jednak kryteria publikacji naukowej. W ten sposób otwierają się na szersze kręgi czytelników (aspekt destygmatyzacyjny).

Lektura obu książek prowadzi jednak do smutnej konstatacji, że pacjent szpitala psychiatrycznego nie jest wcale głównym bohaterem dokumentowanych na przestrzeni stulecia wydarzeń. Jest on obecny zaledwie w ich tle. Na pierwszym miejscu są lekarze, personel, kapelani, siostry zakonne, sama instytucja szpitala jako miasta – ogrodu (*City – garden*). Stąd zrodziła się, w kilkuletnim czasie zbierania materiałów do tych publikacji oraz doświadczeń w pracy duszpasterskiej jako kapelana, idea intensyfikacji opieki duszpasterskiej nad pacjentami szpitala psychiatrycznego. Opieki całościowej, pogłębionej, prowadzonej szerzej niż tylko w liturgicznym wymiarze szafowania sakramentów, prowadzonej również przez świeckich współpracowników kapelana. Takiej intensyfikacji, która dowartościuje ich jako osoby (ważną część wspólnoty Kościoła), co starałem się wyrazić w teologicznej refleksji: *Sanktuarium – miejsce czy osoba?* [w:] *Sacrum i Przyroda. Dom Pana*, Jerzy Brusilo, Marek Petro, Peter Tirpak (red.), Kraków – Prešov 2011, ISBN 978-83-7438-281-6, ss. 73-88.

Chodziło mi o szeroko rozumiane duszpasterstwo, które przeciwdziałać będzie stygmatyzacji chorych psychicznie, ukaże ich niezbywalną godność i pozwoli im znaleźć na nowo swoje miejsce w społeczeństwie. Znakiem tych poszukiwań jest publikacja opisująca problemy z jakimi spotyka się kapelan szpitala psychiatrycznego i wyzwania przed którymi stoi w swej posłudze: Justyna Berlińska, ks. Jan Klimek, *Specyfika posługi kapelana w środowisku osób chorych i cierpiących psychicznie* [w:] *Odnaleźć wykluczonych. Wsparcie terapeutyczno-duszpasterskie pacjentów Szpitala Specjalistycznego im. dr. Józefa Babińskiego w Krakowie. Wybrane aspekty*, ks. Jan Dziedzic, ks. Jan Klimek (red.), Kraków 2014, PL ISBN 978-83-934198-8-3, s. 145–190.

Poszukiwania adekwatnej formuły współpracy osób świeckich z duchownymi w ramach zespołu duszpasterskiego działającego w szpitalu psychiatrycznym omawia artykuł o poradni pastoralnej, który nakreśla programowe założenia tej współpracy: Justyna Berlińska, ks. Jan Klimek, *Poradnia pastoralna przy Rektoracie pw. Matki Bożej Częstochowskiej na terenie Szpitala Specjalistycznego im. dra Józefa Babińskiego w Krakowie. Projekt* [w:] *Odnaleźć wykluczonych. Wsparcie terapeutyczno-duszpasterskie pacjentów Szpitala Specjalistycznego im. dr. Józefa Babińskiego w Krakowie. Wybrane aspekty*, ks. Jan Dziedzic, ks. Jan Klimek (red.) Kraków 2014, PL ISBN 978-83-934198-8-3, s. 191–211. Trzeba podkreślić jako

bardzo istotne, że opisany w tym artykule projekt został (z koniecznymi modyfikacjami) ostatecznie zrealizowany. Od czterech lat działa w Szpitalu Klinicznym im. dr. J. Babińskiego Zespół Wsparcia Duchowego zatrudniający dwie osoby świeckie (mgr Mariolę Milik, absolwentkę Wydziału Teologicznego i mgr Katarzynę Bielarczyk, absolwentkę Wydziału Nauk o Rodzinie UPJPII).

W publikacji Centrum Integracji Społecznej nakreśliłem problemy na rynku pracy i nowe możliwości zatrudnienia osób po kryzysach psychicznych i z chorobą alkoholową. Jest to ważna tematyka, gdyż w oparciu o najnowsze badania wiemy, że brak właściwego (adekwatnego do stanu zdrowia) zatrudnienia nasila doświadczenie autostygmatyzacji i hamuje proces zdrowienia pacjentów szpitali psychiatrycznych: Ks. Jan Klimek, Justyna Berlińska, *Centrum Integracji Społecznej jako element ekonomii społecznej wspierający osoby uzależnione od alkoholu w ich powrocie na rynek pracy* [w:] *Wspomóc uzależnionych od alkoholu. Refleksja psychologiczno-pastoralna*, ks. Jan Dziedzic, ks. Jan Klimek (red.), Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Kraków 2017, PL ISBN 978-83-7438-585-5, s. 198-222.

Ważną formą duchowego wsparcia dla pacjentów uzależnionych i ich rodzin są prowadzone w kaplicy szpitalnej od wielu już lat rekolekcje ewangelizacyjne kończące sześciotygodniowy cykl terapii. Uczestniczy w nich zdecydowana większość pacjentów oddziałów alkoholowych kobierzyńskiego szpitala. Co więcej, wielu z nich po zakończeniu terapii regularnie (kilka razy w roku) od lat przyjeżdża na rekolekcje. Analizę homiletyczno-pastoralną i podstawowe założenia teologiczne tych działań terapeutyczno-duszpasterskich przedstawiłem w obszernym artykule wspomnianej wyżej pracy zbiorowej: Ks. Jan Klimek, *Rekolekcje dla osób uzależnionych od alkoholu jako przykład wyzwań pastoralnych podejmowanych w trosce o osoby społecznie wykluczone* [w:] *Wspomóc uzależnionych od alkoholu. Refleksja psychologiczno-pastoralna*, ks. Jan Dziedzic, ks. Jan Klimek (red.), Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Kraków 2017, PL ISBN 978-83-7438-585-5, s. 316-365.

Staram się niezmiennie od jedenastu lat jako rektor Rektoratu pw. Matki Bożej Częstochowskiej w praktyce homiletycznej rozwijać teologiczne aspekty wykluczenia – ukazywać Chrystusa jako pierwszego wykluczonego ze społeczności Izraela, umęczonego poza murami Jerozolimy (poza miastem – wspólnotą). Piszę o wadze tych działań między innymi we wnioskach pastoralnych artykułu: ks. Jan Klimek, *Stygmatyzacja a dobrostan chorych psychicznie – aspekty pastoralne* (Polonia Sacra – artykuł oddany do druku w marcu 2019).

Refleksja nad melioracją (uaktualnienie i owocność) duszpasterskiej posługi wobec chorych i cierpiących psychicznie prowadzona jest i adresowana do konkretnych osób i miejsca, które w szpitalu im. dr. J. Babińskiego ma szczególne walory środowiskowe. Cały kompleks kobierzyński (budynki i założenie ogrodowe) wpisany został do rejestru zabytków. W ramach destygmatyzacji chorych psychicznie i promocji samego miejsca ich leczenia napisałem artykuły o wpływie środowiska na zdrowie psychiczne człowieka i o istotnych dla zdrowienia walorach miasta – ogrodu (*City – garden*), którego przykładem jest kobierzyński kompleks szpitalny: Ks. Jan Klimek, *Środowisko naturalne w kontekście zdrowia psychicznego. Aspekty pastoralne* [w:] *Odnaleźć wykluczonych. Wsparcie terapeutyczno-duszpasterskie pacjentów Szpitala Specjalistycznego im. dr. Józefa Babińskiego w Krakowie. Wybrane aspekty*, ks. Jan Dziedzic, ks. Jan Klimek (red.), Kraków 2014, PL ISBN 978-83-934198-8-3, s. 43–68.

Szpital im. dr. J. Babińskiego jako stuletni kompleks funkcjonalnych i spójnych architektonicznie obiektów usytuowanych w pięknym założeniu ogrodowym, kontrastuje z dzisiejszą często chaotyczną i podyktowaną względami ekonomicznymi zabudową. I niestety musi walczyć o przetrwanie, by nie zostać wchłoniętym przez *współczesne* miasto. Dzisiejsze aglomeracje mają negatywny wpływ na zdrowie psychiczne człowieka. Piszę o tym w artykule: Ks. Jan Klimek, *Współczesne miasto – obszar destrukcji środowiska psychicznego. Refleksja psychologiczno-pastoralna na kanwie encykliki Laudato Si' papieża Franciszka* [w:] *Środowisko a zdrowie psychiczne człowieka*, Jan Klimek, Justyna Berlińska (red.), Kraków 2015, PL ISBN 978-83-934198-5-2, s. 83-102.

Staralem się też pokazać jak problem ochrony środowiska jest dziś ważny globalnie w najnowszej refleksji pastoralnej Kościoła: Ks. Jan Klimek, *Pedagogiczno-pastoralne aspekty encykliki Laudato Si' Papieża Franciszka* [w:] *Edukacja i duchowość ekologiczna*, ks. Peter Tirpak, dr Józef Partyka (red.), Ojców 2017, PL ISBN 978-83-60377-33-8, s. 25-40.

Zwracam też uwagę jak ma on swoją ciekawą historię w prekursorskich działaniach pedagogicznych bł. Edmunda Bojanowskiego na sto lat przed powstaniem współczesnych zasad ekologizmu: Ks. Jan Klimek, *Proekologiczne elementy w systemie apostołatu pedagogicznego bł. Edmunda Bojanowskiego (1814-1871) a współczesne wyzwania ekologizmu* [w:] *Elementy chrześcijańskie w edukacji ekologicznej: XVI Seminarium Sacrum i przyroda*, ks. Maciej Ostrowski, dr Józef Partyka (red.), Ojców 2008, ISBN: 978-83-60377-10-9, s. 69-86.

Staram się, aby refleksje te nie pozostały tylko w wymiarze teoretycznym, bowiem to praktyczne działania przyczyniają się do aktywnej destygmatyzacji osób chorych psychicznie. Dlatego też od kilku lat włączyłem się aktywnie w cykl prelekcji: *Cztery pory roku w Kobierzynie. Spaceracje aksjologiczne po Kobierzynie* oraz w coroczny *Piknik Rodzinny w Kobierzynie*. Dzięki tym aktywnościom społecznym kompleks kobierzyński odwiedziło już kilka tysięcy osób nie związanych z tym miejscem przez doświadczenie choroby. Ma to istotny wymiar destygmatyzacyjny, gdyż doświadczenie piętna (*stigma*) generują osoby zdrowe, chore psychicznie ulegają autostygmatyzacji (*self-stigma, auto-stigma*).

Przyczyniłem się również aktywnie do podpisania umowy o współpracy między Szpitalem Specjalistycznym im. dr. J. Babińskiego w Krakowie a Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II w Krakowie (2013), co pozwoliło na wprowadzenie rocznych praktyk duszpasterskich dla studentów naszego Uniwersytetu: kleryków WSD Księża Misjonarzy z La Salette (rocznik IV i V), kleryków WSD Towarzystwa Salezjańskiego (rocznik V i VI, diakoni opcjonalnie) oraz na wprowadzenie *Dni Otwartych* kobierzyńskiego szpitala dla kleryków WSD Archidiecezji Krakowskiej oraz Seminarium 35 plus (dla starszych kandydatów do kapłaństwa). To zupełnie nowe formy otwarcia miejsca leczenia, które jeszcze dekadę temu byłyby nie do pomyślenia z uwagi na mentalne i instytucjonalne bariery z obu stron. Te formy aktywności okazały się pionierskie i to one, między innymi, doprowadziły do strukturalnego otwarcia instytucji szpitala na działalność edukacyjną. Szpital specjalistyczny od 2018 roku stał się szpitalem klinicznym i dziś prowadzi współpracę z różnymi instytucjami edukacyjnymi. Te formy aktywności otwierają również pośrednio instytucję szpitala psychiatrycznego, kobierzyński park i cały kompleks dla mieszkańców Krakowa i okolic, co w wymiarze urbanistycznym i społecznym jest niezwykle ważne.

Refleksja nad intensyfikacją opieki duszpasterskiej wobec cierpiących i chorych psychicznie w pracy kapelana szpitalnego, co bardzo ważne, nie pozostała tylko w obszarze teoretycznych analiz. Doprowadziła do powołania do istnienia Zespołu Wsparcia Duchowego – pionierskiej jednostki, wpisanej w strukturę terapeutyczną szpitala. Zespół Wsparcia Duchowego (szczególna forma poradni pastoralnej – *pastoral counseling center*) zatrudnia od czterech lat dwie świeckie współpracowniczki kapelana (mgr Mariola Milik, mgr Katarzyna Bielarczyk), absolwentki UPJPII. Jest to moje główne osiągnięcie na płaszczyźnie praktycznej. Idea Zespołu Wsparcia Duchowego ma częściowo swoją genezę w moich badaniach nad koncepcją apostołatu u bł. Edmunda Bojanowskiego, prekursora *Vaticanum II* właśnie w kontekście apostołatu osób świeckich. Dziś świeckie kobiety z Zespołu Wsparcia Duchowego (zgodnie z pierwotną intuicją pastoralną Bojanowskiego) w działalności

duszpastersko – terapeutycznej zastępują siostry zakonne z jego zgromadzenia. Znaczenie apostolatu świeckich starałem się opisać w publikacji: Ks. Jan Klimek, *Błogosławiony Edmund Bojanowski wzorem dla katolików świeckich* [w:] *Służyć i wychowywać do miłości. Błogosławiony Edmund Bojanowski – wychowawca i apostoł laikatu*, s. Loyola Opiela BDNP, o. Arkadiusz Smagacz OCD, ks. Stanisław Wilk SDB (red.), Lublin 2009, ISBN 978-83-7363-857-0, ss. 161 – 208.

Posługę Sióstr Służebniczek – pielęgniarek szpitala opisuję wspomnieniami świadków ponad osiemdziesięcioletniej ich pracy z chorymi psychicznie (publikacje: *Duszpasterstwo w kobierzyńskiej kapelanii na przestrzeni wieku* oraz *Kobierzyn wczoraj i dziś*). Polemiczny artykuł o genezie kryzysu ekologicznego jako braku synchronizacji między procesami naturalnymi i generowanymi przez człowieka pozwolił mi docenić znaczenie relaksacji połączonej z medytacją Słowa Bożego jako synchronizacji wewnętrznych procesów (somatycznych, psychicznych i społecznych) w życiu naszych pacjentów. Koncepcja ta w moim odczuciu dobrze tłumaczy pacjentom relaksację jako formę aktywności terapeutycznej: Ks. Jan Klimek, *Ogród Pana miejscem uprawiania teologii pastoralnej. Sacrum-natura-ogród. Próba recepcji metody teologii pastoralnej* [w:] *Sacrum i Przyroda. Ogród Pana*, Jerzy Brusilo (red.), Kraków 2010, ISBN 978-83-7438-0, s. 107–117.

Zaowocowało to regularnymi od 2015 (raz w tygodniu) relaksacjami – medytacjami Słowa Bożego w kaplicy szpitalnej, docenionymi przez pacjentów, lekarzy i personel jako metoda pracy terapeutycznej. Wraz z osobami pracującymi w Zespole Wsparcia Duchowego wystąpiłem (2019) o oficjalną rekomendację tej aktywności terapeutycznej przez Szpital Kliniczny im. dr. J. Babińskiego. Naukowe fundamenty relaksacji w oparciu o współczesne badania kliniczne oraz teologiczne uzasadnienie (związek relaksacji z medytacją Słowa Bożego) przedstawiliśmy w wystąpieniach w ramach warsztatów *Psychiatria i Duchowość* w 2017 i 2018 roku.

IV. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

W latach 2012–2013 uczestniczyłem w programie Polsko-Ukraińsko-Holenderskiej współpracy: *Babi-Kulpa* projekt międzynarodowy, którego celem było:

- rozwijanie i intensyfikacja opieki duszpasterskiej nad pacjentami ze szpitali psychiatrycznych we Lwowie i Krakowie;
- wymiana informacji, doświadczeń, idei;
- poznanie realiów opieki duszpasterskiej w obu szpitalach;

- tworzenie nowych projektów pastoralnych – modeli obecności Kościoła w szpitalach psychiatrycznych;
- organizacja wspólnych konferencji, sympozjów i wizyt roboczych w Polsce i na Ukrainie;
- wspólne wydawnictwa naukowe i popularyzujące opiekę duszpasterską.

Partnerami projektu byli:

- a) Szpital Specjalistyczny im. dr J. Babińskiego w Krakowie,
- b) Lwowski Regionalny Szpital Psychiatryczny – Lwów, Ukraina,
- c) Fundacja Henri Nouwen Stichting – Rotterdam, Holandia,
- d) Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie,
- e) Uniwersytet Katolicki we Lwowie.

Zrealizowaliśmy dwa projekty:

1. *Rozwój terapii zajęciowej* w Lwowskim Regionalnym Szpitalu Psychiatrycznym (Lwów 3-9.11. 2012);
2. oraz *Opieka duszpasterska w szpitalu psychiatrycznym* (Kraków 4-8.11. 2013). Projekt został zawieszony w 2014 (aneksja Krymu).

W roku 2018 w ramach prac Katedry Psychologii Pastoralnej zrealizowałem wraz z zespołem terapeutów Szpitala im. Dr. J. Babińskiego projekt badawczy: *Człowiek w drodze. Wyzwania teologiczno-pastoralne*. Celem projektu było lepsze poznanie w kontekście pastoralnym człowieka na ważnym etapie jego drogi życia – na etapie choroby i zdrowienia bądź umierania. Skoncentrowałem swoją uwagę badawczą na sytuacjach człowieka wykluczonego przez chorobę psychiczną. Poszukując skutecznych form pomocy duszpasterskiej badałem jak zintegrowana i całościowa opieka duszpasterska przekłada się na dobrostan pacjenta. Ostatecznie celem tych działań jest usystematyzowanie w obszarze opieki duszpasterskiej nad chorymi dominant pastoralnych pontyfikatu papieża Franciszka:

1. Odnaleźć wykluczonych;
2. Okazać w duszpasterskim działaniu czułość samego Boga (*tenerzza di Dio*);
3. wspierać destygmatyzację chorych psychicznie.

Wspólnie przygotowaliśmy referat i artykuł naukowy z pracownikami Szpitala Klinicznego im. dr. J. Babińskiego: Elżbieta Filek, ks. Jan Klimek, Dobromiła Olewicz, *W poszukiwaniu piękna – od natury ku abstrakcji. Powiązania horti– i arteterapii* [w:] *Sacrum a priroda. Ochrana zdravia a života*, Peter Tirpák, Jan Klimek (eds.), Prešov 2018, ISBN 978-

80-555-2035-3, s. 63-91. Wzięliśmy udział w międzynarodowym sympozjum *Sacrum i Przyroda* w Preszowie (2018). Dokonałem również redakcji materiałów wspomnianej wyżej publikacji.

Uczestniczyłem w międzynarodowym projekcie VAGAMAR (Słowacja) i przygotowałem w ramach tego projektu artykuł: Ks. Jan Klimek, *Teologiczno-psychologiczne założenia wiązania Słowa Bożego z obrazem (symbolem) kulturowym w akcji liturgicznej cyklicznych rekolekcji* [w:] *Objavenie a duchovného dedičstva a viery u slove i obraze*, Peter Tirpák, Vladimíra Žafčinová (eds.), Prešov 2018, ISBN 978-80-555-2028-5, s. 20-42.

Brałem udział w międzynarodowym sympozjum o osobach wykluczonych zorganizowanym przez UPJPII i Uniwersytet w Bohum (w Krakowie 2018) pt.: *Kościół wobec osób wykluczonych (Die Kirche gegenüber den Ausgeschlossenen). Refleksja pastoralno-teologiczna*. Międzynarodowa konferencja naukowa odbyła się 17 maja 2018, gdzie wygłosiłem referat o wykluczonych przez chorobę psychiczną i przygotowałem artykuł: Ks. Jan Klimek, *Stygmatyzacja chorych psychicznie a dobrostan pacjenta – aspekty pastoralne* (oddany do druku w *Polonia Sacra* w marcu 2019).

V. Osiągnięcia popularno–naukowe oraz działania popularyzujące naukę

Ważną dla destygmatyzacji działalnością są cykle rekolekcji parafialnych (stałe działania cykliczne), w których poruszam w ramach tzw. *nauk stanowych* tematy: higieny zdrowia psychicznego, problemu depresji (inspiracja kobierzyńskim programem: *Wyprzedzić smutek*), choroby alkoholowej i uzależnień. Zawsze przedstawiam się jako kapelan szpitala psychiatrycznego i pracownik naukowy UPJPII i w naukach ogólnych staram się przybliżyć wiernym teologiczne aspekty wykluczenia. W oparciu o ewangeliczne teksty uczę szacunku dla chorych i cierpiących, obalam stereotypy i tłumaczę przyczyny niestandardowych zachowań osób chorych psychicznie. Nakreśliłem obraz psychoz i tłumaczę objawy pozapiramidowe (EPS). W części rekolekcji o Apostołach Miłosierdzia omawiam życie i działalność bł. Hanny Chrzanowskiej – pielęgniarki kobierzyńskiego szpitala, dyrektorki Szkoły Pielęgniarstwa Psychiatrycznego w Kobierzynie. Takich rekolekcji wygłosiłem już ponad dwadzieścia (wszystkich serii rekolekcyjnych ponad sto). Staram się też, aby słowu kaznodziei towarzyszył tekst streszczenia nauk rekolekcyjnych bądź wywiad z rekolekcjonistą na łamach gazetki parafialnej.

Pozostałe informacje o niecyklicznych działalnościach: popularyzujących naukę, destygmatyzujących chorych psychicznie, udziale w konferencjach i odbytych stażach w zagranicznych ośrodkach akademickich znajdują się w załączniku nr 3 Wniosku.

Jen Klimela